

Sportovní aktivity jako prevence sociálně patologických jevů z pohledu rodiče

Michaela Nováková

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michaela Nováková**
Osobní číslo: **H180179**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Sportovní aktivity jako prevence sociálně patologických jevů z pohledu rodiče**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti výchovy dětí, pedagogiky volného času a rizikového chování.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

HOFBAUER, Břetislav, 2004. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANSA, Petr, 2018. Pedagogika sportu. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova nakladatelství, Karolinum. ISBN 978-80-246-3986-4.

PRŮCHA, Jan, 2015. Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru 4. aktualizované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0872-3.

VORLÍČEK, Chruďoš, 2000. Úvod do pedagogiky. Jinočany: H & H. ISBN 80-86022-79-X.

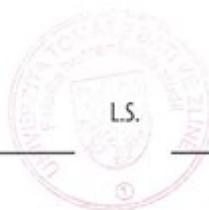
Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Staňková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. ledna 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

---

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 27. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně ..25.4.2021

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydávající zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporují-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídáne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce pohlíží na volnočasové aktivity jako na primární prevenci sociálně patologických jevů a rizikového chování u dětí a mládeže. Teoretická část pojednává především o pedagogickém ovlivňování volného času a kompetencích rodiny, jako primárního činitele výchovy. Dále se bakalářská práce zabývá vybranými sociálně patologickými jevy, které na děti nejčastěji působí a uvádí možné příčiny vzniku těchto sociálně patologických jevů. Poslední kapitola teoretické části nahlíží na sportovní aktivity, jako na prevenci sociálně patologických jevů. Výzkumná část je kvantitativně orientovaná a poskytuje náhled jakými sociálně patologickými jevy jsou žáci ohroženi.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, sociálně patologické jevy, prevence, žák, sportovní aktivity

ABSTRACT

Bachelor thesis considers leisure time activities like primary prevention of socially pathological phenomena and risky behavior of children and youth. The theoretical part is mainly devoted to a pedagogical influence of leisure time, there is also an emphasis on the competence of a family because it is considered as a primary unit of education. The theoretical part also describes selected types of socially pathological phenomena that affect children in most cases and presents reasons for their origin. The last chapter deals with sport activity as prevention of socially pathological phenomena. The research part, which is oriented quantitatively, offers an overview of which socially pathological phenomena are students endangered by.

Keywords: leisure time, leisure time activities, social pathological phenomena, prevention, student, sport activities

Chtěla bych poděkovat PhDr. Ivě Staňkové, Ph.D. za cenné rady, obětavou pomoc, vstřícný přístup a trpělivost při odborném vedení této bakalářské práce.

Ráda bych také poděkovala své rodině, přátelům a partnerovi za ohleduplnost a podporu při zpracovávání této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VOLNÝ ČAS.....	11
1.1 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU	11
1.4 VÝCHOVA K VOLNÉMU ČASU	13
2 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ.....	17
2.1 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ VZNIK RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	17
3.3 SPORT A JEHO VÝZNAM VE VYUŽÍVÁNÍ VOLNÉHO ČASU	23
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
4 PEDAGOGICKÝ VÝZKUM.....	26
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	26
4.5 ANALÝZA DOTAZNÍKU.....	27
5 ANALÝZA DAT.....	28
6 INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	34
7 DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	37
ZÁVĚR	39
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	41
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	43
SEZNAM OBRÁZKŮ	44
SEZNAM TABULEK.....	45
SEZNAM PŘÍLOH.....	46

ÚVOD

Téma „Sportovní aktivity jako prevence sociálně patologických jevů z pohledu rodiče“ jsem si vybrala, protože výskyt patologických jevů u dětí a mládeže je dnes často diskutovaným tématem. Pro každého člověka vyplnit svůj volný čas není náročný úkol. Ovšem s dovedností, jak vyplnit svůj volný čas se nikdo nerodí, ale měl by se také zaměřit na kvalitu volného času. Především u dětí je kvalita volného času podstatná, protože si návyky využívání svého volného času dále nesou do dospělosti. Pohled rodiče je pro mě podstatný z několika hledisek. Názor rodiče na utváření volného času se přenáší do jeho výchovy a dítě tyto návyky dále užívá ve svém životě. Dále názor rodiče může ovlivňovat další lidi v pohledu na využívání volného času. Pedagogické ovlivňování volného času je často bráno na lehkou váhu, avšak pro společnost považuji za důležité, aby se tímto tématem zabývala i široká veřejnost a uvědomovali si rozsáhlé důsledky tohoto ovlivňování. Výchova nás může nasměrovat ke kvalitnímu využívání našeho volného času a tím i odrazovat od nežádoucího chování ve volném čase. Proč jsem se zaměřila na sportovní aktivity je i důvod mé praxe z trénování dospělých i dětí. Ze své praxe se setkávám s názory dospělých lidí, že je podstatné, aby se děti hýbaly. Když se s nimi bavím na toto téma dál, tak z diskuse vyplyne jejich názor „hlavně, že se hýbou“. Tento názor však nepokládám za dostačující pro to, aby děti a mládež mohli se sportovních aktivit vytěžit dostatečný přínos. Sportovní aktivity se sestavují z pohybu samotného, dále však také zahrnují spoustu okolností vyplývajících z něj. Je velice podstatný pro správný fyzický i psychický vývoj dítěte. Sport vnímám, jako kvalitního pomocníka ve výchově dětí. Prostřednictvím sportu se děti mohou naučit disciplíně, férovosti, týmovosti a že sport je i zábava. Poznají více své tělo, svou osobnost a to, jak reagují v náročných situacích. Sportovní trénink přináší náročné fyzické situace, které se přímo odrážejí na psychice člověka. Pravidelným vystavováním těmto náročným situacím mohou děti i dospělí trénovat svou psychickou odolnost. Rodiče s dětmi mohou sportovní aktivity používat prostředek ke společnému trávení volného času. Děti prostřednictvím sportu mohou navázat sportu nových přátelství.

Hlavním výzkumným cílem je zjistit z pohledu rodičů, kterými sociálně patologickými jevy jsou žáci základních škol ohroženi. Práce je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části vymezuji volný čas, vybrané sociálně patologické jevy a nahlížím na sportovní aktivity, jako prevenci. V praktické části zkoumám názor rodičů na tuto problematiku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Volný čas a otázky s ním spojené v průběhu od 20. století patří do základních dimenzí života jak jednotlivce, skupin, tak i celé společnosti. Velkou roli na existenci volného času samotného představuje demografická přeměna naší společnosti a také urbanizace. Tato přeměna ovlivnila rodinný, pracovní i občanský život, rozšířila sféru lidské svobody, dobrovolnosti a svobodného rozhodování. V současné době ve vyspělé společnosti je život bez volného času, ve kterém se můžeme věnovat svým koníčkům, bavit se a odpočívat nepředstavitelný. Rozšířily se možnosti pro uplatnění nových přístupů. Vznikl prostor, jenž můžeme nazývat trh volného času, na jehož poli vznikají nové instituce. Volný čas naplňujeme aktivitami, sebevzděláváním a seberealizací. Volný čas nese i významné postavení při rozvoji člověka v období dětství a dospívání. Deklarace práv dítěte, kterou vyhlásilo Valné shromáždění OSN 20. listopadu 1959, říká: „*Dítě musí mít plnou příležitost na hru, jež by měla směřovat ke stejným cílům jako vzdělání, společnost a státní úřady musí vyvíjet úsilí na podporu tohoto práva.*”

1.1 Pedagogika volného času

Pedagogika volného času je jednou z pedagogických disciplín. Dnes se můžeme setkat s obrovským množstvím definic volného času. Volný čas můžeme chápat i jako nějakou potřebu. Jako příklad definice uvedme:

- Potřeba klidu, pohody, rozjímání a sebeuvědomění, osvobození od stresu, shonu a nervového vypětí.
- Produktivita v kulturní činnosti, práci a v hrách.
- Potřeba zotavení, osvěžení zdraví, psychické uvolnění, odpočinek, spánek a relaxace.
- Potřeba společnosti, kolektivu, komunikace, družnosti, rozhovoru, zábavy, hledání kontaktů, navazování nových vztahů, zvýšené vnímání citů, empatie.

Následující uvedené potřeby, které jsem uvedla jako příklad byly zpracovány na základě teoretických a empirických výzkumů (Opaschowski, 1997). Pedagogika volného času se zabývá výchovou ve volném čase, pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Sleduje možnosti rozvoje rozlišných věkových skupin (dětí, mládeže, dospělých v produktivním věku, seniorů). Nabízí metodické postupy i doporučení pro praxi (Pávková, 2014, s.8) Nástup tohoto prostoru pro mladou generaci sebou nese kromě pozitivního hlediska jako je rozvoj osobnosti mladých lidí, společenská angažovanost, nebo občanská

odpovědnost také negativní hledisko jako je morální nezodpovědnost, životní ztroskotání a může vést i k trestním postihům.

1.2 Funkce volného času

Když se řekne „volný čas“ tak snad každé dítě, či dospělý si automaticky představí nějakou příjemnou činnost s ním spojenou. Ačkoliv různí autoři definují volný čas rozlišně, tak jejich snahy o vymezení směřují právě k tomu, co bývá pro člověka příjemné. Například Hofbauer (2008) pojmenoval čas pracovní jako čas kdy chodíme do školy, nebo práce, čas vázaný, který zahrnuje biofyziologické potřeby jako jsou spánek, jídlo, osobní hygiena a čas volný, který je podle nich dobou určenou pro sebeurčující a sebevytvářející činnosti, jakou jsou:

- Odpočinek a zábava
- Rozvoj zájmové sféry
- Zlepšení kvalifikace
- Účast na veřejném životě

Pávková (2014, s. 14-17) rozděluje funkce volného času následovně:

Výchovně-vzdělávací funkce

Výchovně-vzdělávací funkce přispívá k formování osobnosti jedince. Účast na procesu je dobrovolná a vychovávající se snaží o rozvoj osobnosti po psychické, fyzické i sociální stránce. Pedagog má jedinečnou příležitost pomoci při rozvoji schopností, nadání a vloh jedince. Výchova ve volném čase dává prostor pro uspokojování a kultivaci potřeb, jako je seberealizace a rozvoj sociálních vztahů.

Zdravotní funkce

Aktivity, které pedagog zařazuje ve výchově volného času podporují zdravý tělesný, duševní i sociální rozvoj. Velký význam má zde zařazování pohybových aktivit, díky kterým můžeme kompenzovat, že jich má dítě během vyučování málo. Dále je dítě vedeno k upevňování zdravých stravovacích návyků, dodržování pitného režimu a psychohygieně. V neposlední řadě se pedagog také snaží napomoci vytvoření hygienických návyků a péči o osobu.

Sociální funkce

Sociální funkce je často chápána rozdílně. Nejčastější pojetí ji definuje, jako zajištění hlídání dětí po dobu, kdy rodiče s dítětem být nemohou. Tuto funkci však můžeme chápat také, jako

možnost navazovat nové sociální vztahy, setkávat se s autoritami a zaujímat rozmanité sociální role.

Preventivní funkce

Primární prevence je celkově efektivní. Je relativně levná a účinná. Primární prevence spočívá ve výchově jedince, jak má k volnému času přistupovat. Jak přistupovat k dalším jedincům, kteří jsou součástí jeho volného času a prostředí ve kterém se nachází a k sobě samému. Tato důležitá funkce se snaží předcházet negativnímu chování jedince, jakou je šikana, vandalismus, užívání drog, záškoláctví apod. Za důležitou část považuji to, že děti na půdě pedagogiky volného času mají možnost kompenzovat prostředí ze kterého pocházejí. To znamená, že když dítě má rodinné prostředí, které nenapomáhá kultivaci jeho zájmů, tak zde má možnost být samo sebou. Účastníkům se tak nabízejí rovné příležitosti pro svůj rozvoj a kultivaci svých zájmů.

1.3 Výchova ve volném čase

Termín výchova bývá nejčastěji chápán jako záměrné, cílevědomé, dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného. Podobně lze vymezit i pojem výchova ve volném čase. I zde záměrnost a cílevědomost hrají klíčovou roli. Avšak je potřeba zmínit, že se jedná o specifickou oblast výchovy, proto se výchova odehrává ve specifickém prostředí a má své specifické cíle (Pávková, 2008). Za specifické ve výchově volného času považujeme, že se jedná o působení v časovém prostoru, který neslouží k realizaci základních životních potřeb, ani školních a pracovních povinností. Účast na výchovném procesu je dobrovolná, a to umožňuje do výchovného procesu včleňovat děti a mladé lidi, jako jeho aktivní činitele (Hofbauer, 2004). Jednou z oblastí volného času je čas, který definuje Pávková (2014), jako polovolný čas. Některé povinnosti ve volném čase dělá člověk dokonce rád. Jedná se o činnosti, ze kterých plyne člověku nějaký užitek, jako je pěstitelství, chovatelství, cukrařina, rybářství apod. Další z pojmů, které se pojí s výchovou dětí a mladistvých je výchova mimo vyučování. Specifický je tím, že předmětem této výchovy jsou děti, které chodí do školy. Ve školských volnočasových zařízeních si děti a mládež osvojují plnění školních povinností, sebeobslužné návyky apod.

1.4 Výchova k volnému času

Literatura dále zmiňuje výchovu k volnému času, což můžeme chápat, jako proces, při němž si jedinec utváří k volnému času vztah jako významné hodnotě. Úsilí se zaměřuje na to, aby

si dítě uvědomovalo, že jeho volba činností ve volném čase se podílí na utváření jeho osobnosti.

Na výchově ve volném čase a k volnému času se primárně podílí rodina a škola. V sekundární rovině na dítě působí instituty, zařízení volného času, sociální skupiny aj. Na výchovu v rodině má vliv spousta aspektů. Děti získávají první zkušenosti s využíváním volného času v rodině. Tyto zkušenosti poté buď napodobují a reprodukují, nebo se snaží tyto návyky překonat. Rodina prochází transformací a dnešní tradiční rodina přináší jejím členům příznivější podmínky než kdy předtím (Hofbauer, 2004). Hodnotová orientace lidí se více upírá k dostatku volného času pro rodinu a své zájmy. Rodiče se častěji snaží o efektivní zařízení biologických potřeb pro rodinu a zbytek času smysluplně využít. Například výlety do přírody, návštěvami historických památek, aktivní dovolenou, účastí na výstavách. Rodič je vzorem pro dítě. Jestliže tento vzor často odpovídá situaci, kdy se věnuje například telefonu a neprobírá s dítětem zvířata v zoo na které se šli podívat, nebo model auta na výstavě, potom bude dítě pokládat za normální nesdílet své pocity s okolím. Rodič sice není pedagogickým pracovníkem, ale měl by se snažit na dítě působit jako pozitivní vzor. Měl by sám učit děti, aby uměli vyjádřit svou osobnost, nakládat dobře s časem, plnit si své povinnosti, umět odpočívat a užívat si chvíle společně strávené, ale také kultivovat své zájmy.

1.5 Volnočasová zařízení

Školská zařízení organizují aktivity nad rámec vyučování a nabízejí další činnosti, které mají rozšiřovat a prohlubovat obsah vyučovacího procesu, ale také nabízejí oddechovou a kompenzační funkci. Můžeme je rozdělit na jednorázové akce (soutěže, zájezdy, olympiády) a na pravidelné zájmové činnosti (zájmové kroužky, sportovní družstva) (Hofbauer, 2004). Rozšíření těchto volnočasových aktivit ve školských zařízeních je výhodné z mnoha důvodů. Pedagogičtí pracovníci mají požadované vzdělání. Programy jsou sestaveny v souladu s pedagogicko-psychologickými poznatky a zároveň se respektují potřeby dětí. Děti se na aktivitách podílejí dobrovolně, v bezpečném prostředí a v souladu s právními normami. K těmto zařízením řadíme školu, domovy dětí a mládeže. Dále nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, školy v přírodě a různá střediska a centra volného času. V těchto zařízeních pedagogičtí pracovníci vedou mládež k racionálnímu a plnohodnotnému využívání volného času (Pávková, 2014) Zájmové vzdělávání v České republice je ukotveno v zákoně č.561/2004Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

(školský zákon). Zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, zabývá se však aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, kompenzuje jednostrannou zátěž ze školy, zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (relaxační a regenerační), sociální a preventivní, rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, talent, upevňuje sociální vztahy (MŠMT).

Školní družina

Jsou zpravidla součástí základních škol. Děti v nich mohou trávit čas před vyučováním, nebo po něm v době, kdy není zajištěno jejich hlídání. Školní družiny jsou přednostně určeny žákům mladšího školního věku, tj. prvního stupně. Ředitel každé školy určuje počet žáků na jednoho pedagoga, nikoliv však vyšší jak 30 žáků. Při specifických akcích, při kterých je potřeba zvýšený dohled nad dětmi ředitel školy určuje další pedagogické pracovníky, aby byla zajištěna bezpečnost dětí. Družina umožňuje dětem odpočinkovou činnost a přípravu na vyučování. Odpočinkové činnosti naplňují potřebu psychohygieny dětí. V širším pojetí odpočinková činnost ve školní družině zahrnuje činnosti sloužící k regeneraci sil a převažuje v nich aktivní odpočinek s prvky organizovaných zájmových aktivit (Hájek, 2008).

Školní klub

Činnost školního klubu v je určena žákům druhého stupně základní školy, žákům víceletých gymnázií a odpovídajícím stupňům konzervatoře. Do školního klubu se mohou žáci přihlásit k pravidelné docházce. Obsah činnosti školního klubu zahrnuje odpočinkové činnosti, rekreační činnosti, zájmové činnosti, seberealizační činnosti a také přípravu žáků na vyučování. Činnosti jsou realizovány různými kroužky, příležitostnými akcemi, nebo spontánními činnostmi. (Hájek, 2008, s. 147). Školní kluby nejsou v České republice tak rozšířené, jako školní družiny. Podle dat MŠMT tvořily školní kluby v roce 2016/2017 přibližně čtvrtinu oproti objemu školních družin v České republice.

Střediska volného času

Středisko volného času je zařízení pro zájmové vzdělávání. Jedná se opět o školské zařízení. Pávková (2014, s. 39) vymezuje rozdělení středisek na dva typy:

- Dům dětí a mládeže
- Stanice zájmových činností

Pávková dále popisuje rozdíl mezi těmito zařízeními. Domovy dětí a mládeže nabízejí rozmanité druhy zájmových činností a stanice zájmových činností se zaměřují spíše na jednu

oblast. Střediska volného času se převážně soustřeďují na pravidelnou zájmovou činnost. Střediska mají prostor se nabídkou činností přizpůsobit potřebám účastníků, personálním a materiálním možnostem. Další složku činností tvoří příležitostné aktivity zájmového či rekreačního zaměření. Do příležitostných činností spadají i pravidelné činnosti, které mají dlouhý časový odstup, například jedenkrát za rok. Příkladem takových činností mohou být besídky, tábory, výlety, oslavy svátků apod.

Domov mládeže

Domovy mládeže jsou školským zařízením, určené pro žáky středních a vyšších odborných škol. Zajišťují ubytování, stravování a kvalifikované výchovné působení. Domovy mládeže mohou být určeny pro jednu školu, nebo jsou samostatné a využívat je může více škol najednou. Žáci v domovech mají prostor na přípravu na vyučování. Toto je zabezpečeno dobou studijního klidu, která by neměla být nějak rušena jinými činnostmi. Míra této přípravy na vyučování se stanovuje podle studijní náročnosti, osobní odpovědnosti a vyspělosti žáků. Role vychovatele může mít několik úrovní. Může vystupovat pouze jako dozor při studijním klidu, nebo pomoci žákům při přezkoušení látky. Ve vyšším stupni pomoci může vychovatel využít své odbornosti a žákům vysvětlit látku. V případě náročných předmětů může vychovatel zastat roli organizátora a vytvořit studijní skupinky, kde si žáci mohou pomoci navzájem a zkušenější předat vědomosti méně zkušeným (Hájek, 2008, s. 148) Studium je občas tak náročné, že žákům již nezbývá mnoho prostoru pro zájmové činnosti. Vychovatelé se však setkávají i s žáky, kteří studiu nevěnují mnoho prostoru, ale zároveň nemají osobní zájmy. Je vhodné, aby se těmto žákům věnovala zvýšená pozornost, jelikož motivace pro smysluplné využívání osobního času vede ke zvládnutí výchovného úkolu (Pávková 2014, s. 42)

2 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Jako sociálně patologické jednání označujeme škálu jevů, které vnímáme z hlediska společenského hodnocení, jako nechtěné, nežádoucí, nebo až nepřijatelné. Každý takový jev má svou míru společenské nebezpečnosti. Čím je tato škodlivost a nebezpečnost pro společnost vyšší, tím větší je také zájem o jeho řešení. Vyslovíme-li pojem sociální patologie jedná se o souhrnné označení nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů. V současné době je tento pojem nahrazován pojmem deviace. Oba pojmy však nemusí být totéž. Sociálně patologické jevy jsou vždy pro společnost či jednotlivce negativní. Kdežto deviace je obecně definována jako kterákoli odchylka od normy, je hodnotově a emocionálně neutrální. V praxi je však deviantní chování chápáno mnohdy automaticky jako špatné (Fischer, Škoda, 2014, s.14). V české literatuře se často setkáváme s pojmem „delikvence“. Tento pojem se nejčastěji používá pro označení trestné činnosti mládeže. Pojem „rizikové chování“ chápeme jako pojem nadřazený k pojmům „problémové, asociální, delikventní, antisociální“ atd. Z pohledu pedagogiky nežádoucí chování obsahuje například záškoláctví, agresivní chování, šikanu, vandalismus, závislostní chování, rizikové chování na internetu, rizikové sexuální chování, extrémní rizikové sporty, hazard, užívání anabolik a steroidů, nezdravé stravovací návyky, xenofobii, rasismus apod. (Nielsen Sobotková, 2014, s. 130). Vymezit co je rizikové chování ať už ve smyslu k okolí, nebo k člověku samému není v průřezu období jednoznačné. Záleží na časovém období, kdy je rizikové chování posuzováno, nebo na kulturách z jejichž pohledu je rizikové chování vysvětlováno.

2.1 Faktory ovlivňující vznik rizikového chování

V souvislosti s charakteristikou společnosti, jako demokratické, humanistické a právní není kladený dostatečný důraz na povinnost a zodpovědnost každého jednotlivce vůči druhému, ale spíše právo každého prosazovat vlastní přístupy a postupy, což je potom brzdou v řešení kriminality. Často se vyskytují názory, že řešení problematiky kriminality a její prevence je součástí práce policie, soudů a vězeňské služby. Není to pravda, protože důraz musí být kladen především na výchovu. (Danek et al. 2007). Příčiny odchýlení se od normy jsou často komplexní. Způsobovat ho může negativní vliv vrstevníků, neúplná rodina, problémový člen rodiny, ekonomické vlivy, nebo docela komplexní problém společenská anomie (Jedlička, 2015). Nejvýše ceněnou hodnotou v postindustriálním světě je individuální svoboda, možnost volby, osobní rozvoj a sebeuplatnění. Obavy z nenaplnění těchto hodnot přicházejí

se slábnoucí vazbou mezi rodičovstvím a partnerstvím. Děti, které jsou vychovávány jen jedním z rodičů mají podle mezinárodních srovnávacích studií horší prospěch ve škole, více zdravotních a psychických problémů a více potíží s dodržováním zákona než děti ze srovnatelného socioekonomického prostředí, jež jsou vychovávány oběma rodiči. Kriminalita mládeže roste ve vyspělých zemích od šedesátých let našeho století. Podle Wilsonova (1995) nekopíruje úroveň kriminality přesně úroveň ekonomické prosperity. V 19. století byla závislost mezi kriminalitou a hospodářskou prosperitou, ale tento vztah ve 20. století slábne a na příklad pro USA dnes již neplatí. Bohatství země je však jednou z podmínek vysoké úrovně kriminality mládeže. Podle Wilsonova mohou jen bohaté společnosti připustit existenci dlouhodobého dospívání mládeže, během kterého by se mladý člověk vymkl z formativního vlivu rodičů a byl usměřován silami trhu práce. V chudých společnostech děti musí pracovat hned, jakmile jsou toho schopny. Celková úroveň kriminality v chudých zemích je nižší než v bohatých zemích. (Matoušek, Kroftová, 2003).

2.2 Šikana

Kolář (2001) ve své knize vyjadřuje názor, že lidé v sobě mají agresi již od kojeneckého stavu. Mučení a popravy vždy patřili k činům lidstva. Odjakživa se lidé přibíjely ke kúlům a kolemjdoucí mohli oběť urážet, poplivat, nebo udeřit. Kolář po setkání se stovkami iniciátorů a aktérů šikany upozorňuje, že nejde o žádné zrůdy z jiné planety, nýbrž o příliš egocentrické a egoistické osobnosti a nějak výrazně se na úrovni psychiatrických diagnóz neliší od jiných lidí. Šikanu popisuje, jako novodobou a jemnější formu tohoto násilí. Dospělý člověk, nebo dítě, které je aktérem šikany v sobě nese nějaké přesvědčení, že na takové činy má právo. Příliš se zajímá o své potěšení a nepřemýšlí o utrpení oběti. Lidská zralost a duševní vyrovnanost vede k uvážlivým činům, naopak duševní prázdnota a nezralost vedou k nevyrovnané osobě a potřebě si toto osobní rozpolčení kompenzovat různými činy, například šikanou druhých. V případě, že se budeme držet teze, o které mluví Kolář, jsou z pohledu vyzrálosti více náchylní k páchání šikany děti. Teoreticky by se dalo předpokládat, že dospělí páchající šikanu mohou být nevyzrálé a nevyrovnané osoby. Když slovně zaútočíte na člověka, tak se člověk přirozeně začne bránit a nezřídka tuto obranu doprovází určitá agrese. Šikanování vnímám v mnoha případech jako obranu proti strachu.

Vývoj šikany rozdělujeme do pěti stádií (Kolář, 2001, s.86-87):

Zrod oskartismu

Zdánlivě nenápadný projev, který ovšem může být zrodem většího problému. Jedná se například o vyřazení jednotlivce z kolektivu, občasná posměšky na jeho účet, nebo označováním ho za černou ovci.

Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

Vyskytuje-li se nějaká vypjatější situace v kolektivu, tak právě tam kde se již vyskytuje oskartismus, je riziko přerodu do vážnější formy šikany. Takovou situací může být stres z písemné práce, osobní problémy, nebo unuděnost z povinnosti chodit do školy.

Vytvoření jádra

Není-li nikdo ve skupině, kdo by agresorům konkuroval, tak to je ideální půda pro to, aby se agresori stali ještě silnějšími a vytvořili tak skupinku, která bude útočit na okolí, nebo na vybrané obětní beránky.

Většina přijímá normy agresorů

Když už se skupinka agresorů utvrdila ve svém postavení a okolí přijímá jejich existenci, jako normu. V této fázi se i ostatní členové skupiny začínají „bavit“ na účet obětí.

Dokonalá šikana

Šikana je již zakořeněna a přijímaná všemi členy skupiny. Dokonce i ti, kteří nebyli zprvu agresory se stávají konformními a začínají podporovat, nebo se účastnit šikanování obětí.

2.3 Prevence vzniku nežádoucího chování

V občanské společnosti, vzhledem na prevenci kriminality, by měla být rozvíjena emocionální a sociální inteligence, prostřednictvím které se utváří mezilidský vztah, citové prožívání, empatie, ale i společenská síla a zralost člověka. (Danek et al., 2007).

Prevenci rozdělujeme na:

- Primární prevenci
- Sekundární prevenci
- Terciální prevenci

Nejúčinnějším nástrojem na obranu proti patologickým jevům je zajistit, aby vůbec nevznikly. Tento úkol pokrývá primární prevence. Primární prevence v České republice je předmětem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo zpracovává metodiky, za jejichž pomocí pedagogičtí pracovníci postupují při práci s dětmi. V primární prevenci chceme děti a mládež ochránit před nežádoucím chováním a zároveň chceme, aby bylo ochráněno zdraví jedince. Ke složitosti tohoto problému přispívá mnoho autorů a kroky pro předcházení patologických jevů se stává častou záležitostí škol, rodičů i širší veřejnosti. Vliv na výskyt patologických jevů má mnoho proměnných. Matoušek a Kroftová (2003) popisují, že vliv může mít dědičnost, různé abnormality, škola, rodina, vrstevnické party, nebo etnický původ. Dále popisují, že pro dítě jsou vazby v rodině velice důležité. Jejich kvalita je klíčovým činitelem osobního rozvoje dítěte. Styl výchovy rodičů, rodič jako vzor, postavení rodiny a další atributy mají vliv na vývoj jedince. Začlenění dítěte do společnosti se nazývá proces socializace. Jedlička (2015) vymezuje důležité činitele socializace. Těmi jsou rodina, vrstevníci a škola. Rodina ovlivňuje dítě již od narození. Ovlivňuje jeho vývoj, i citové vazby, které si jedinec dál nese do života. Kromě uspokojování biologických potřeb, zajišťuje rodina také zrání a růst a připravuje dítě na budoucí přijetí rolí a vzorů jednání. Po výchově rodiny vstupuje do života jedince vliv vrstevnické party. Dítě si během dospívání hledá osobní identitu. Hlavním prostředkem tohoto vlastního já jsou vrstevnické skupiny. Vrstevnické skupiny jsou mnohem větší než rodina, nebo vliv učitelů. Novodobá kriminalita uvádí, že kriminalita mládeže je téměř vždy páchána v neformálních skupinách. Proto je potřeba věnovat pozornost v jaké vrstevnické skupině se dítě pohybuje (Matoušek, Kroftová, 2003).

3 SPOROVNÍ AKTIVITY JAKO PREVENCE

V této době postupně končí generace dětí, které lezou po stromech, jsou venku v přírodě většinu jejich volného času, běhají, hrají hry apod. Tyto aktivity nahrazuje sezení na počítači, či telefonu. Samozřejmě tyto aktivity nejsou špatné. Mohou dětem poskytnout základ například pro budoucí povolání. Problémem je, že děti mají špatně zvolenou časovou hranici mezi nimi. Jako další problém je celkový přechod k „*sedavé společnosti*“. Postupně mizí potřeba fyzické námahy. Zejména na třech oblastech, kde člověk stráví nejvíce svého času. A to ve většině zaměstnání, v domácnostech a v individuálních formách dopravy. Spoustu medicínských studií nás varuje, že dlouhé sezení zkracuje život až o několik let (Sekot, 2015).

3.1 Zdravotní

Od počátku lidstva musel člověk vynakládat náročné fyzické úsilí, aby zajistil své přežití. Pohyb je pro člověka naprostá přirozenost. S rozvojem technologií se začalo jezdit dopravními prostředky, informace posílat elektronicky, novinky si číst z pohodlí domova a pohyb všeobecně postupně šel čím dál více do ústraní. V 21. století se začíná stále více volat po návratu k pravidelnému pohybu. Nejpalčivějším důvodem je nárůst civilizačních onemocnění. Jedním z takových civilizačních onemocnění je i obezita. Obezita je definována jako abnormální nebo nadměrná akumulace tuku, která představuje riziko pro zdraví. Dětská obezita souvisí s předčasným nástupem dalších závažných onemocnění. Studie zjistili, že obézní děti bez intervence budou nadále obézní i v dospělosti (WHO). Do předčasně nastupujících onemocnění patří cukrovka, kardiovaskulární choroby, rakovina a další. Netradiční rizika spojená s obezitou jsou úrazy. V důsledku nadváhy a nepřiměřených pohybů může dojít ke zranění dítěte. Následná rekonvalescence a omezení v sociálním životě negativně přispívá k psychice dítěte.

Sport a pohyb má kromě prevence rizik spojenými se zdravotním stavem dítěte další pozitivní ve vývoji dítěte.

3.1.1 Vývoj organismu

Čas dítěte v batolecím a předškolním věku téměř všechn jeho čas spontánní pohyb. S vývojem postupně klesá podíl spontánního pohybu, ale přibývá podíl řízeného pohybu. Pohybové aktivity mají hluboký význam. Pro většinu je kvalita a kvantita pohybových aktivit předpokladem pro budoucí zdravotní stav v dospělosti. Požadavek na pohybové

aktivity jsou naprosto zásadní. Studie ukázaly, že v prvních třech letech života jedince končí možnost hyperplazie svalových vláken¹ včetně myokardu² a plicních alveolů³. Dále studie prokázaly přenos vlivů pohybových aktivit z dětství do dospělosti (Máček, 2011).

Mezi další přínosy sportovních aktivit patří prevence osteoporózy. Pravidelné, přiměřené trénování má pozitivní vliv na nervový systém. Při a po sportovních aktivitách se vyplavuje endorfin, kterému bývá přezdíváno, jako „*hormon štěstí*“, má vliv na centrální funkce, jako je spánek a nálada. Ve vývoji dětí je pohyb podstatný také pro správné držení těla.

Dnes se postupně pozorují vlastnosti osobnosti sportovců, kteří sportují několik let. U sportovců je pozorována vyšší sebedůvěra, bojovnost, houževnatost v řešení problémů, počínat si efektivně, tendence být dobře hodnocen a podávat výkon, odpovědnost, trpělivost, sebekontrola. Pozitivní vlastnosti sportovci směřují také ke svému okolí. Jde o smysl pro kolektiv, zájem o ostatní, citová vyzrálость a stálost a vyrovnanost (Perič, Dovalil, 2010). Naučené vlastnosti jsou přenositelné i do dalších dimenzí života jedince. Děti mohou prostřednictvím sportu postupně získávat a osvojovat si tyto pozitivní rysy povahy, a to jim může dopomoci stát se úspěšnou, sebejistou a tolerantní osobností.

3.2 Sport a sociální vztahy

Existuje mnoho důvodů, proč jsou vrstevnické vztahy důležité při ovlivňování toho, jestli se jedinec bude podílet na sportovních aktivitách. V období adolescence tráví mladí lidé se svými vrstevníky více času jak se svou rodinou. H. Patrick et al. (1999) uvádějí, že talentovaní adolescenti věnují podstatně méně času setkávání se s vrstevníky včetně povídání si, chození ven s přáteli a zúčastňování se večírků ve srovnání s méně talentovanými vrstevníky. Tito mladí lidé často upřednostňovali výhody vyplývající z jejich participování na sportovních aktivitách. Mezi další benefity zařazují talentovaní teenageři setkávání se se staršími vrstevníky a navazování pevných přátelství. Uvádějí, že pozitivní vrstevnické vztahy přispívají k setrvání u sportovních aktivit (Slaměník et al. 2019)

3.2.1 Vliv rodičů

Rodiče se velkou měrou podílí na utváření volného času svých dětí. Často rozhodují, jakou sportovní aktivitu bude jejich dítě dělat a zda ji vůbec bude dělat. Situace se různí od

---

¹ Svalové vlákno je základní stavební jednotka svalu. Zdroj: [Svalové vlákno – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Svalov%C3%A9_vl%C3%A1kno)

² Myokard je srdeční svalovina, která zajišťuje pravidelné stahy srdce. Zdroj: [Myokard – WikiSkripta](https://cs.wikiskripta.cz/wiki/Myokard)

³ Plicní alveoly jsou plicní sklípky, který představuje základní funkční jednotku plic. Zdroj: [Plicní sklípek – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Plicn%C3%AD_skl%C3%ADpek)

charakteru rodičů. V některých rodinách si rodiče snaží prostřednictvím svých dětí naplnit své nenaplněné sportovní sny a po dětech požadují nepřiměřené sportovní výkony. V jiných rodinách rodiče nepožadují, aby dítě chodilo alespoň jednou týdně do sportovního kroužku.

3.2.2 Význam kolektivních sportů

Školská výchovná zařízení pro zájmové vzdělávání, jako jsou družiny, střediska volného času, táborové činnosti, spojuje hojné využívání kolektivních her. Dobře vedené sportovní hry mohou díky týmové dynamice akcelarovat mezi dětmi pozitiva této formy. Těmito pozitivy jsou týmovost ve sportu a týmová koheze neboli soudržnost. Denisa Fedáková (2019) píše o vyjádření B. Svobody a M. Vaňka, že kolektivní sporty jsou oblíbené, protože je v nich prostor navazovat pevné přátelské vztahy. Sport je automaticky spojován s hodnotami, jako je týmová spolupráce, týmový úspěch, nebo týmová bojovnost. Individuální sporty tyto rysy nesou také, jelikož za sportovním úspěchem jedince stojí vždy nějaký tým.

3.3 Sport a jeho význam ve využívání volného času

Jak jsme již uvedli volný čas naplňujeme aktivitami, sebevzdělání a seberealizací. Volný čas je pole, které může jedinec vyplňovat různě zvolenými aktivitami, umožňuje mu zotavení, relaxaci, sebeuvědomování, komunikaci s ostatními, sociální integraci, využívání nabytých vědomostí a zkušeností aj. Na utváření volného času má jednoznačně vliv rodina, vrstevníci a učitelé. Rodina určuje do značné míry životní styl členů rodiny. Volný čas dětí a mládeže je ukazatelem, jak rodiče učí chápat, hospodařit a nakládat s volným časem. Rodiče slouží, jako vzory pro napodobování. Proto je žádoucí, aby věnovali pozornost svým zájmům i zájmům svých dětí a podporovali zájmové činnosti svých dětí (Pávková, 2014 s. 29). Tuto schopnost smysluplného rozhodování mohou děti a mladiství využít v rozhodování nad využitím volného času. Získané návyky budou reprodukovat v naučené konzumní trávení volného času na elektronických zařízeních, nebo budou rozvíjet své zájmy, kultivovat své potřeby a rozvíjet svůj potenciál.

3.4 Sport a patologické jevy

Sport jako výchovný prostředek má významnou roli zejména v dětství a adolescenci. Sportovní prostředí významně ovlivňuje socializaci dětí a mladistvých. Pomáhá rozvíjet týmovost ve formě sdílených společných hodnot a cílů, dále přijímání a respektování norem. A to nejen sportovních, ale i společenských, etických a principů jednání fair play. V adolescentním věku má jedinec silnou sounáležitost ke skupině. Mládež si vyhledává svou „partu“. Jestli-že je touto partou sportovní kolektiv zpravidla ve svém volném čase preferuje sport (Jansa et al., 2018, s. 103). Kromě účasti na společných volnočasových aktivitách jedinec přejímá další rysy sportovního prostředí. Sport učí jedince disciplínu, psychickou i fyzickou výdrž, umět přijmout porážku, respekt, spolupráci aj.

V případě, že je jedinec obklopen neformálními autoritami, které netráví volný čas vhodným způsobem, může tento proces přerůst i v patologické jevy. Je to přirozený proces potřeby mladého jedince někam patřit. Mladý člověk je ochotný porušovat společenské normy jen proto, aby se vyrovnal normám skupiny. Mezi obvyklé jevy patří kouření, alkohol, drogy, drobné krádeže v hypermarketech apod. (Jansa et al., 2018 s. 103)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PEDAGOGICKÝ VÝZKUM

Praktická část bakalářské práce zkoumá sportovní aktivity dětí a výskyt patologických jevů u těchto dětí. Vzhledem k charakteru práce je výzkum kvantitativně orientovaný. Původním záměrem bylo sbírat data k výzkumu ve třídách základních škol osobně s pomocí pedagogického personálu. Kvůli nepříznivé pandemické situaci musel být výzkum přeorganizován. Stanovila jsem nové výzkumné cíle a otázky. Dále jsem položky dotazníku přepracovala pouze pro rodiče žáků a šířila za pomoci internetu.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumem jsem chtěla zjistit, zda se u dětí, vyskytují sociálně patologické jevy. Kromě toho jsem chtěla poskytnout náhled, zda se sociálně patologické jevy vyskytují u žáků intenzivně sportujících a málo sportujících. Kromě tohoto záměru jsem zjišťovala náhled rodičů na další okruhy, jako je struktura času žáků a

Získané výsledky šetření jsou interpretovány v následujících kapitolách za pomoci deskriptivní roviny a vyobrazenými grafy a tabulkami.

4.2 Stanovení výzkumných cílů

Hlavní výzkumný cíl:

- Zjistit, jakými vybranými sociálně patologickými jevy jsou ohroženi intenzivně sportující, či málo sportující žáci ZŠ z pohledu jejich rodičů.

Dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, jaká je struktura volného času žáků ZŠ z pohledu jejich rodičů.
- Zjistit, jaká je frekvence sportovních aktivit žáků ZŠ ve volném čase.
- Zjistit důležitost sportovních aktivit žáků ZŠ pro rodiče.
- Zjistit, jak hodnotí rodiče míru času jejich dětí stráveného na elektronických zařízeních.
- Zjistit, jak využívají žáci ZŠ svůj volný čas pohledem jejich rodičů.

4.3 Stanovení výzkumných otázek

V rámci zaměření výzkumu byly položeny tyto výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka:

- Jakými vybranými sociálně patologickými jevy jsou ohroženi intenzivně sportující, či málo sportující žáci ZŠ z pohledu jejich rodičů?

Dílní výzkumné otázky:

- Jaká je struktura volného času žáků ZŠ z pohledu jejich rodičů?
- Jaká je frekvence sportovních aktivit žáků ZŠ ve volném čase?
- Jaká je důležitost sportovních aktivit žáků ZŠ pro rodiče?
- Jak hodnotí rodiče míru času jejich dětí stráveného na elektronických zařízeních?
- Jak využívají žáci ZŠ svůj volný čas pohledem jejich rodičů?

4.4 Výzkumný soubor a metoda sběru dat

Výzkum je orientován kvantitativně. Filozofický základ tohoto pedagogického výzkumu vychází z pozitivismu, resp. novopozitivismu. (Chrásková, 2007). Výběr výzkumného souboru byl prováděn metodou sněhová koule. Výzkumný soubor byl tvořen rodiči dětí ve Zlínském kraji. Kontaktovala jsem rodiče z různých koutů Zlínského kraje a každého jsem žádala o přeposlání dotazníku alespoň pár svým známým. Velkou pomoc při šíření dotazníků jsem našla od učitelů ze střední školy, kterou jsem studovala. Pokoušela jsem se kontaktovat i správce Facebookových stránek zlínských základních škol, avšak neúspěšně. Dotazník byl zcela anonymní je součástí přílohy této bakalářské práce. Vyplněných dotazníků se mi vrátilo 147. Jeden dotazník musel být vyřazen, jelikož respondent nepocházel ze Zlínského kraje.

4.5 Analýza dotazníku

Dotazník (viz. Příloha 1) obsahoval základní, otevřené, uzavřené, polouzavřené a škálové otázky. Celkový počet otázek byl 15. V tomto počtu není zahrnuta úvodní otázka, která zjišťovala docházku dětí respondentů na Základní školu ve Zlínském kraji.

5 ANALÝZA DAT

V této kapitole se budu zabývat analýzou získaných dat z dotazníkového šetření. Získaná data jsem nemohla analyzovat za pomoci internetové platformy, kterou byly dotazníky šířeny, protože jsem na jednu výzkumnou otázku odpovídala několika položkami v dotazníku. Pro zpracování dat jsem využila funkce v programu Excel, které přesně a přehledně vyhodnotili data. Pro některé položky dotazníku jsem použila čárkovou metodu. Dále jsem pro lepší přehlednost vytvořila v programu Excel grafy a tabulky.

Hlavní výzkumná otázka:

Jakými vybranými sociálně patologickými jevy jsou ohroženi intenzivně sportující, či málo sportující žáci ZŠ z pohledu jejich rodičů?

Ke sledování této výzkumné otázky jsem použila položky v dotazníku číslo 3,9,10,11 a 14. Položka číslo 3 nám ukazuje do které třídy žák chodí, díky tomu jsem následně rozdělila žáky do 3 skupin na 1. stupeň, 6.-7. třídu a 8.-9. třídu. V položce číslo 9 respondenti zodpověděli, zda jejich dítě již obdrželo kázeňské opatření ve škole. V položce číslo 10 respondenti vyjadřovali názor, zda si myslí že jejich dítě již mělo zkušenost s alkoholem. Položka číslo 11 nám upřesňuje kolikrát dítě zkušenost s alkoholem již mělo. Položka číslo 14 nám zodpovídá pohled rodičů, zda jejich dítě již bylo agresorem šikany.

Tabulka ohrožení vybranými sociálně patologickými jevy žáků sportujících alespoň 1 - 2x týdně.

	1. stupeň			6.-7. třída			8.-9. třída		
	Ne	Ano	Nevím	Ne	Ano	Nevím	Ne	Ano	Nevím
Kázeňské opatření	64	4	0	30	2	0	14	8	0
Alkohol	68	0	0	28	4	0	16	6	0
Šikana	56	2	10	28	0	4	16	2	4

Tabulka 1

Tabulka 1 nám ukazuje vyskytující se vybrané patologické u žáků 1.stupně, 6.-7. třídy a 8.-9. třídy, kteří sportují alespoň 1 - 2x týdně. Procenta výskytu patologických jevů uvádím na počty žáků jednotlivých skupin, abychom mohli výsledky následně porovnat. U žáků 1. stupně dostali kázeňské opatření 4 (5,882 %) žáci. 64 (94,118 %) žáků je bez kázeňského opatření. U žáků 6.-7. třídy dostali kázeňské opatření 2 (6,25 %) žáci. Bez kázeňského opatření je 30 (93,75 %). Dále u žáků 8.-9. tříd dostalo kázeňské opatření 8 (36,364 %) žáků

a 14 (63,634 %) žáků je bez kázeňského opatření. Z prvního stupně nemá zkušenost s alkoholem žádné dítě. Z 6.-7. třídy mají podle respondentů 4 (12,5 %) žáci zkušenost s alkoholem a bez zkušenosti jich je 28 (87,5 %). Z 8.-9. třídy dle respondentů má zkušenost s alkoholem 6 (27,273 %) žáků a zkušenost nemá 16 (72,728 %) žáků. Dále respondenti odpovídali, zda si myslí, že jejich děti již někdy byli iniciátory šikany. Pro 1. stupeň z odpovědí vyplývá, že 2 (2,941 %) iniciátory šikany již byli a 56 (82,353 %) tuto zkušenost nemají. 10 (14,706 %) respondentů odpovědělo „nevím“. U žáků 6.-7. třídy odpovědělo „ano“ 0, odpověď „ne“ zvolilo 28 (87,5 %) a odpověď „nevím“ 4 (12,5 %) respondentů. rodiče žáků 8.-9. tříd na otázku šikany odpověděli „ano“ 2 (9,091 %), odpověď „ne“ zaznamenalo 16 (72,727 %) respondentů a „nevím“ zaznamenali 4 (18,181 %) respondentů.

Tabulka ohrožení vybranými sociálně patologickými jevy žáků sportujících méně jak 1x týdně.

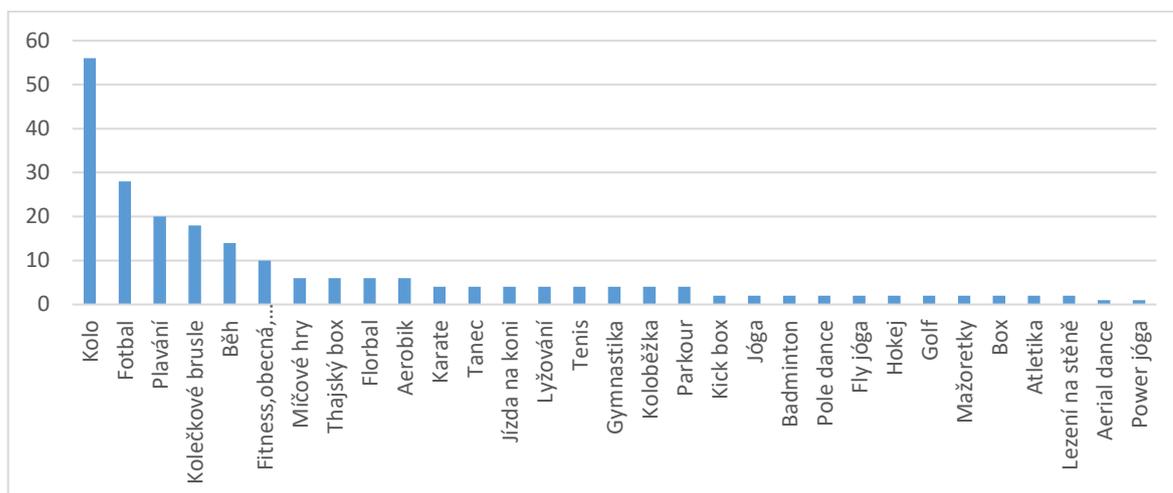
	1. stupeň		6.-7. třída			8.-9. třída		
	Ne	Ano	Ne	Ano	Nevím	Ne	Ano	Nevím
Kázeňské opatření	8	0	8	0	0	6	2	0
Alkohol	8	0	8	0	0	6	2	0
Šikana	8	0	6	0	2	6	0	2

Tabulka 2

Tabulka 2 nám ukazuje vyskytující se vybrané patologické u žáků 1.stupně, 6.-7. třídy a 8.-9. třídy, kteří sportují méně, jak 1 - 2x týdně. Procenta výskytu patologických jevů uvádím na počty žáků jednotlivých skupin, abychom mohli výsledky následně porovnat. U žáků 1. stupně nedostal napomenutí prozatím žádný žák. U žáků 6.-7. tříd je situace stejná. Dále u žáků 8.-9. tříd dostali napomenutí 2 (25 %) žáků a 6 (75 %) žáků je bez napomenutí. Z prvního stupně nemá zkušenost s alkoholem žádné dítě. U žáků 6.-7. třídy je situace stejná. Z 8.-9. třídy dle respondentů mají zkušenost s alkoholem 2 (25 %) žáci a 6 (75 %) je bez zkušenosti s alkoholem. Dále respondenti odpovídali, zda si myslí, že jejich děti již někdy byli iniciátory šikany. Pro první stupeň uvedlo odpověď „ano“ 0 respondentů, odpověď „ne“ uvedlo 8 (100 %) respondentů. U žáků 6.-7. třídy odpovědělo „ano“ 0, odpověď „ne“ zvolilo 6 (75 %) respondentů a odpověď „nevím“ 2 (25 %) respondentů. Rodiče žáků 8.-9. tříd na otázku šikany odpověděli „ano“ 0x, odpověď „ne“ zaznamenalo 6 (75 %) respondentů a „nevím“ zaznamenali 2 (25 %) respondenti.

Dílejší výzkumné otázky:**Jaká se struktura volného času žáků ZŠ z pohledu jejich rodičů?**

Na preferované sporty ve volném čase nám respondenti odpověděli zodpovězením otázky číslo 6. Otázka byla otevřená, proto měli respondenti prostor pro různorodé druhy sportu.

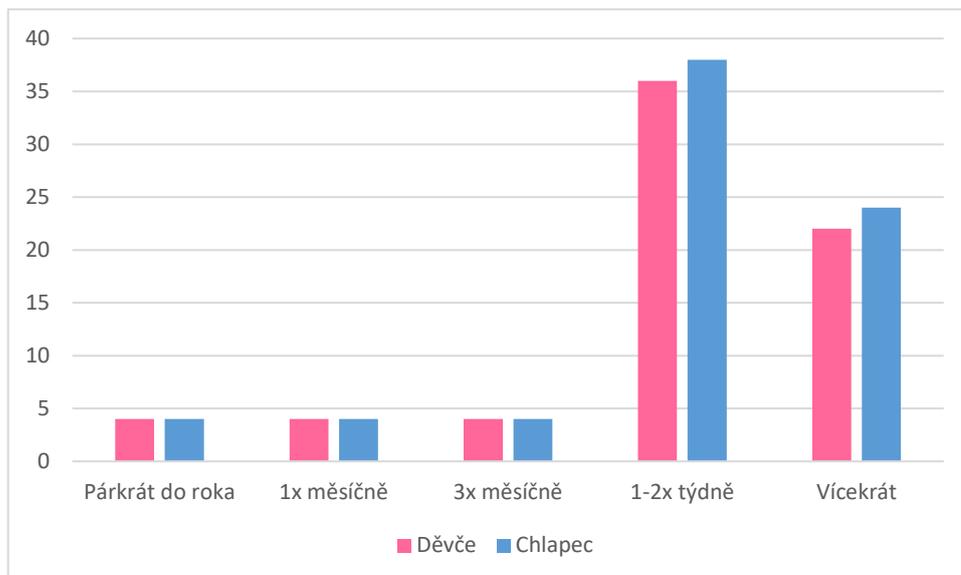

Obrázek 1

Díky tomu, že byla otázka otevřená, tak se mnohdy u jednoho dítěte objevilo několik odpovědí. Proto procenta uvádím pouze orientačně a součet bude přesahovat 100. **Z grafu číslo 1** pozorujeme, že mezi sporty si nejlépe vedla jízda na kole, která byla zodpovězena 56x (38,356 %). Na druhém místě byl nejčastěji zodpovězen fotbal. Fotbal uvedlo 28 (19,178 %) respondentů. Dále se v odpovědích objevilo plavání a to 20x (13,698). Za plaváním máme kolečkové brusle, ty uvedlo 18 respondentů (12,328 %). Významný podíl zastoupil i běh. Ten byl zodpovězen 14x (9,589). Další významné zastoupení tvořilo fitness – obecná a silová příprava dětí, a to v počtu 10 odpovědí (6,849 %). Další zastoupené sporty můžeme vidět v tabulce. Tyto odpovědi byly zodpovězeny v počtu 10 a méně.

Jaká je frekvence sportovních aktivit žáků ZŠ ve volném čase?

Na tuto výzkumnou otázku jsme se ptali položkami v dotazníku číslo 2, 4 a 5. Položka číslo 2 nám zodpověděla pohlaví žáka. Položkami číslo 4 a 5 jsme se ptali na frekvenci sportovních aktivit.

Obrázek 2

Graf číslo 2 nám ukazuje frekvenci sportovních aktivit žáků ZŠ a zároveň jsem porovnala frekvenci u děvčat a chlapců. Procentuální zastoupení počítám zvlášť na skupinu dívek a chlapců. Nejčastěji, minimálně 3x týdně sportuje 22 (31,429 %) děvčat a 24 (32,432 %) chlapců. Alespoň 1 - 2x týdně sportuje 36 (51,429 %) děvčat a 38 (51,351 %) chlapců. Znatelně menší frekvenci (3x měsíčně) zodpověděli respondenti u 4 (5,714 %) děvčat a 4 (5,405 %) chlapců. Stejný počet odpovědí jsem zaznamenala u žáků sportujících 1x měsíčně 4 (5,714 %) děvčata a 4 (5,405 %) chlapci. Opět stejný počet odpovědí byl u žáků, kteří sportují pouze párkrát do roka 4 (5,714 %) děvčata a 4 (5,405 %) chlapci.

Dále jsem zkoumala, co pro rodiče znamená pojem pravidelně, rekreačně a vůbec. Při označení, že žáci nesportují „*vůbec*“ odpověděli 2 respondenti, že jejich děti sportují „*párkrát do roka*“, 4 odpověděli „*1x měsíčně*“ a 2 odpověděli možnost „*3x měsíčně*“. Při označení „*rekreačně*“ odpovědělo 6 respondentů „*párkrát do roka*“, 2 odpověděli „*1x měsíčně*“, 8 respondentů zvolilo možnost „*3x měsíčně*“, 42 respondentů zvolilo možnost „*1 - 2x týdně*“ a 14 respondentů zvolilo „*vícekrát*“. Na pojem „*pravidelně*“ odpovědělo 32 respondentů možností „*1 - 2x týdně*“ a 34 respondentů odpovědělo „*vícekrát*“.

Jaká je důležitost sportovních aktivit žáků ZŠ pro rodiče?

Pohled rodičů na důležitost sportování žáků nám ukázala položka číslo 7. Položka číslo 8 nám rozšířila pohled na důležitost sportovních aktivit.

Položka číslo 7 byla škálová, takže respondenti volili jako odpověď číslo, při němž 10 znamenalo nejvyšší důležitost. Číslo 10 zodpovědělo 70 respondentů (47,945 %). Jako druhé v četnosti odpovědí bylo číslo 8 - zodpovězeno 24x (16,438 %) Důležitost číslo 9 zodpovědělo 18 respondentů (12,328 %). Důležitosti 7 a 5 se vyskytl 8x (5,479 %). Jako poslední nejnižší důležitost z odpovědí bylo číslo 3, které respondenti zodpověděli 4x (2,739 %). 7 respondentů tuto otázku nezodpovědělo.

Položka číslo 8 byla rozšířením položky číslo 7. Z celkového počtu 146 odpovědí zaznamenalo 118 (80,821 %) rodičů odpověď „*po domluvě s dítětem*“. Možnost „*ano, já jsem chtěl/a aby chodilo*“ zaznamenalo 8 (5,479 %) rodičů. A možnost „*nepřihlásil/a*“ zvolilo 20 (13,699 %) rodičů.

Jak hodnotí rodiče míru času jejich dětí stráveného na elektronických zařízeních?

Položkou číslo 12 v dotazníku byli rodiče dotazováni, zda jejich děti tráví více času na elektronických zařízeních, než by si představovali. Abych ujasnila otázku a dala najevo, že je myšleno trávení času neproduktivními záležitostmi, tak jsem se ptala konkrétně na telefon, počítač, televizi a doplněna byla o sociální sítě, či hry. Položka číslo 15 se ptala konkrétně na trávení volného času z mého pohledu neproduktivních způsobem (hry na PC, telefonu). Odpověď na výzkumnou otázku je rozšířena o položku číslo 3, která nám rozdělila děti opět na skupiny podle ročníků.

	Elektronická zařízení			Hraní her		
	Nespokojenost	Spokojenost	Nevím	Nespokojenost	Spokojenost	Nevím
1. stupeň	50	24	2	32	40	4
6.-7. třída	28	12	0	18	16	6
8.-9. třída	20	10	0	16	14	0

Tabulka 3

Tabulka číslo 3 nám rozděljuje děti na žáky prvního stupně, 6.-7. třídy a 8.-9. Proto procentuální vyjádření počítám na počet žáků příslušných stupňů tříd. 50x (65,789 %) zodpověděli respondenti názor, že jejich děti na prvním stupni tráví více volného času na elektronice, než by si představovali. 24 (31,579 %) respondentů je u žáků 1. stupně s časem stráveným na elektronických zařízeních spokojeno. U žáků 6. a 7. tříd vyjádřilo nespokojenost 28 (70 %) respondentů a spokojenost 12 (30 %). U žáků 8. a 9. tříd vyjádřilo

20 (66,666 %) respondentů nespokojenost a spokojenost 10 (33,333 %). 2 respondenti na tuto položku nezodpověděli.

S hraním her na počítači, či telefonu bylo u žáků 1. stupně bylo nespokojeno 32 (42,105 %) respondentů a spokojeno 40 (52,631 %). U žáků 6. a 7. tříd bylo nespokojeno 18 (45 %) a spokojeno 16 (40 %). U žáků 8. a 9. tříd bylo nespokojeno 16 (33,333 %) respondentů a spokojeno 14 (46,666 %).

Jak využívají žáci ZŠ svůj volný čas pohledem jejich rodičů?

Na využití volného času dětmi nám odpovídají položky číslo 13 a 16. Názory rodičů na to, zda jejich děti tráví dostatek času venku vhodným způsobem jsou následující. 72 (94,737 %) rodičů dětí 1. stupně uvedlo, že jsou spokojeni s touto situací. 4 respondenti neodpověděli na tuto otázku. Rodiče dětí 6.-7. třídy jsou ve 24 (60 %) případech spokojeni a nespokojeni ve 4 (10 %). 12x tato otázka pro 6.-7. třídu nebyla zodpovězena. V případě 8.-9. tříd vidíme z tabulky, že 24 (80 %) rodičů je spokojeno s časem tráveným venku a 6 (20 %) by si představovalo, aby jejich děti trávili více času venku.

Na zodpovědnost dětí jsme se ptali položkou číslo 13. V případě dětí 1. stupně byl celkový počet dětí 76 z toho 2 nezodpověděli otázku. 42 (55,263 %) uvedlo, že nejsou s plněním si povinností spokojeni a v 30 (39,474 %) si děti 1. stupně své povinnosti plní. V případě 6.-7. třídy z celkového počtu dětí (40) dává přednost jiným aktivitám 14 (35 %) a své povinnosti si plní 26 (65 %). V 8.-9. třídách bylo celkově 30 dětí. 12 (40 %) respondentů odpovědělo, že jejich děti dávají přednost jiným záležitostem a 18 (60 %) si své povinnosti plní.

6 INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Mého výzkumného šetření se zúčastnilo 146 rodičů. Podmínkou zařazení do dotazníku bylo, že jejich děti musí chodit na základní školu ve Zlínském kraji. Hlavním cílem bylo zjistit, jakými patologickými jevy jsou ohroženi žáci intenzivně sportující a jakými méně sportující žáci Základních škol ve Zlínském kraji.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, jaká je struktura volného času žáků ZŠ z pohledu jejich rodičů. Z celkového počtu 146 rodičů jsem zaznamenala 226 odpovědí. Rodiče odpovídali, že nejvíce se děti věnují jízdě na kole a to 56x. Poté se umístil fotbal v počtu odpovědí 28. Na třetím místě se umístilo plavání v počtu 20 odpovědí. Na čtvrtém místě se umístili kolečkové brusle v počtu 18 odpovědí. Na pátém místě se umístil běh, který byl zodpovězen 14x. Na šestém místě se umístilo fitness – obecná a silová příprava, v počtu 10 odpovědí. Sedmé místo zastupují míčové hry v počtu 6 odpovědí. Kromě míčových her jsem zaznamenala se stejným počtem odpovědí také thajský box, florbal a aerobik. Na osmém místě máme další zajímavé sporty, jako je karate, tanec, jízda na koni, lyžování, tenis, gymnastika, jízda na koloběžce a parkour, které byly zodpovězeny 4x. Na devátém místě se umístily sporty kick box, jóga, badminton, pole dance, fly jóga, hokej, golf, mažoretky, box, atletika, lezení na stěně, které byly zodpovězeny 2x. Na posledním místě se objevily dva zajímavé sporty, a to aerial dance a power jóga, které byly zodpovězeny pouze 1x. V práci jsme si uvedly význam kolektivních sportů. Rozdělila jsem sporty na kolektivní a individuální. Z celkového počtu odpovědí jsem zaznamenala 46 odpovědí pro kolektivní sporty a 180 pro individuální sporty. V týmových sportech je více rozvíjen týmový duch, avšak nedá se říct, že individuální sporty jsou vždy pouze o individuálním výkonu člověka.

Druhým dílčím cílem bylo zjistit, frekvenci sportovních aktivit žáků ZŠ ve volném čase.

Z celkového počtu 146 dětí máme 70 děvčat a 74 chlapců u 2 odpovědí neznáme pohlaví, proto jsem výsledky nezapočítala. Nejvyšší počet odpovědí byl u frekvence sportování minimálně 3x týdně. Tato možnost byla zodpovězena 46x Z toho 22 (31,429 %) děvčat a 24 (32,432 %) chlapců. Druhá nejvyšší frekvence sportování byla celkově zodpovězena 74x. Z toho 36 (51,429 %) a 38 (51,351 %) Chlapců. Nižší frekvence sportování byly zodpovězeny pouze 16x, z tohoto počtu bylo stejně odpovědí u dívek i u chlapců. Z mého výzkumu vyplývá, že 83 % dívek sportuje minimálně 1 - 2x týdně. Z chlapců sportuje minimálně 1 - 2x týdně 84 % chlapců, což je pouze o 1 % více. Z celkového počtu 146 dětí

dle odpovědí respondentů sportuje minimálně 1 - 2x týdně 120 žáků, což je 82 % dotazovaných. Tento výsledek považují za uspokojivý.

Třetím výzkumným cílem bylo zjistit, důležitost sportovních aktivit žáků ZŠ pro rodiče?

Ze škálové položky odpovědělo 47,945 % respondentů nejvyšší důležitost. O stupeň nižší důležitost zvolilo 12,328 % respondentů. O další stupeň níže tzn 8 z 10 zvolilo 16,438 % respondentů. Důležitosti 7 a 5 z 10 měli stejné procentuální zastoupení a to 5,479 %. Poslední důležitost 3 z 10 zvolilo 2,739 % respondentů. Z těchto údajů vyplývá, že pro téměř polovinu respondentů je opravdu důležité, aby žáci ZŠ zařazovali sport do volnočasových aktivit. Z druhé dotazníkové položky, která se váže ke zodpovězení tohoto výzkumného cíle zvolilo 80,821 % respondentů, že se na sportovní aktivitě domluvili s dítětem to znamená, že velké procento dětí mají zájem a podíl na výběru jejich sportovní aktivity.

Čtvrtým dílčím cílem bylo zjistit, jak hodnotí rodiče míru času jejich dětí stráveného na elektronických zařízeních.

Z celkového počtu 76 žáků 1. stupně rodiče v 50 (65,789 %) případech s mírou času stráveném na elektronických zařízeních spokojeni nebyli. Spokojeno bylo 40 (52,631 %) respondentů. Dva respondenti položku nezodpověděli. U žáků 6.-7. třídy nebylo spokojeno 28 (70 %) respondentů a 12 (30 %) spokojeno bylo. U žáků 8. a 9. tříd spokojeno nebylo 20 (66,666 %) a 10 (33,333 %) jich spokojeno bylo. 2 respondenti neodpověděli. Když děti tráví čas na telefonech, počítačích, či tabletech, tak se věnují podle výsledků jiným činnostem, než je hraní her. Protože hraní her se rodičům žáků 1. stupně nelíbí 42,105 % rodičů. To je 23,684 % méně oproti celkovému času stráveném na zařízeních. U žáků 6.-7. tříd bylo nespokojeno o 25 % rodičů méně. A u žáků 8. a 9. tříd situace není jiná. Nespokojeno s hraním her je o 33 % méně rodičů. Ač žáci na elektronických zařízeních hrají hry, nebo provádějí cokoli jiného, tak

Pátým dílčím cílem bylo zjistit, jak využívají žáci ZŠ svůj volný čas pohledem jejich rodičů.

Na využití volného času dětmi nám odpovídají položky číslo 13 a 16. Názory rodičů na to, zda jejich děti tráví dostatek času venku vhodným způsobem jsou následující. 72 (94,737 %) rodičů dětí 1. stupně uvedlo, že jsou spokojeni s touto situací. 4 respondenti neodpověděli na tuto otázku. Rodiče dětí 6.-7. třídy jsou ve 24 (60 %) případech spokojeni a nespokojeni ve 4 (10 %). 12x tato otázka pro 6.-7. třídu nebyla zodpovězena. V případě 8.-9. tříd vidíme

z tabulky, že 24 (80 %) rodičů je spokojeno s časem tráveným venku a 6 (20 %) by si představovalo, aby jejich děti trávili více času venku.

Na zodpovědnost dětí jsme se ptali položkou číslo 13. V případě dětí 1. stupně byl celkový počet dětí 76 z toho 2 nezodpověděli otázku. 42 (55,263 %) uvedlo, že nejsou s plněním si povinností spokojeni a v 30 (39,474 %) si děti 1. stupně své povinnosti plní. V případě 6.-7. třídy z celkového počtu dětí (40) dává přednost jiným aktivitám 14 (35 %) a své povinnosti si plní 26 (65 %). V 8.-9. třídách bylo celkově 30 dětí. 12 (40 %) respondentů odpovědělo, že jejich děti dávají přednost jiným záležitostem a 18 (60 %) si své povinnosti plní.

Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit, jakými vybranými sociálně patologickými jevy jsou ohroženi intenzivně sportující, či málo sportující žáci ZŠ z pohledu jejich rodičů?

Z žáků 1. stupně, kteří sportují minimálně 1 - 2x týdně dostali kázeňské opatření 4 (5,882 %) žáci. Žáci, kteří sportují méně, jak 1x týdně nedostali žádné kázeňské opatření. Z žáků 6.-7. třídy, kteří sportují minimálně 1 - 2x týdně dostali kázeňské opatření 2 (6,25 %) žáci. Z žáků, kteří sportují méně, jak 1x týdně nedostal kázeňské opatření pro zatím nikdo. Z žáků 8.-9. tříd, kteří sportují minimálně 1 - 2x týdně dostalo kázeňské opatření 8 (36,364 %) žáků. Z žáků, kteří sportují méně, jak 1x týdně tohoto stupně dostali kázeňské opatření 2 (25 %) žáci. U žáků 1. stupně a 6.-7. tříd se kázeňské opatření vyskytlo právě u žáků, kteří intenzivně sportují. U žáků 8.-9. tříd bylo o 11,364 % více kázeňských opatření právě u žáků, kteří intenzivně sportují. Z prvního stupně nemají dle respondentů zkušenost s alkoholem ani žáci, kteří intenzivně sportují, ani žáci, kteří sportují málo. Z žáků 6.-7. třídy, kteří sportují alespoň 1 - 2x týdně mají zkušenost s alkoholem 4 (12,5 %) žáci a z málo sportujících žáků nikdo. Z žáků 8.-9. tříd, kteří intenzivně sportují 6 (27,273 %) a z žáků, kteří sportují méně jak 1x týdně mají zkušenost 2 (25 %) žáci. V situaci s alkoholem mělo podle respondentů u žáků 6.-7. tříd zkušenost o 12,5 % více žáků intenzivně sportujících, jelikož u méně sportujících ji neměl nikdo. U žáků 8.-9. tříd dle respondentů měli o 2,273 % častější výskyt zkušenosti s alkoholem právě žáci, kteří intenzivně sportují. Dále jsme zjišťovali situaci, zda žáci již byli agresory šikany. Z žáků 1. stupně již byli 2 (2,941 %) žáci intenzivně sportující agresory šikany a z méně intenzivně sportujících žáků nebyl nikdo. Z žáků 6.-7. třídy se neobjevil agresor ani u intenzivně sportujících, ani u málo sportujících žáků. Z žáků 8.-9. tříd se objevilo o 9,091 % agresorů více u intenzivně sportujících žáků, jelikož i méně sportujících nebyl agresorem nikdo.

7 DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Sportovní aktivity z pedagogického pohledu slouží, jako prostředek k socializaci. Dále dávají dětem možnost kultivovat svou osobnost. Pedagogičtí pracovníci vykonávají v mnoha ohledech skvělou práci a myslím si, že by této skutečnosti měli rodiče více využívat. Prostředí, ve kterém se různé zájmové činnosti zahrnující i pohybové aktivity odehrávají je pro děti zcela bezpečné, a navíc jsou vedené pod odborným dohledem.

Trh volného času je podle mě naprosto skvělou záležitostí, kterou nám dnešní doba poskytuje. Díky tomu, že každý máme „svůj klíč“ jak s volným časem nakládat bohužel ne vždy přináší radost a užitek z trávení volného času.

Jsem trenérkou dětí i dospělých lidí. Snažím si stále dávat do souvislostí skutečnosti kolem sebe a odborná doporučení. Lidé mají rozdílnou výchovu a taktéž tuto výchovu předávají dál. Pedagogika je vědní obor, který se zabývá v úzkém pohledu výchovou a vzděláváním. Ale především to je obor, což znamená, že časově přesahuje životy nás všech. Předává nám cenné poznatky a také zkušenosti. Myslím si, že by lidé všeobecně měli být sebekritičtí a nechat si pomoci v tak problematické záležitosti, jako je výchova právě od poznatků pedagogiky. A jestliže se bavíme o volném čase, tak právě od pedagogiky volného času. Každý rodič má těžký úkol ve výchově dětí. Myslím si, že by rodiče měli využívat odbornosti sociálních pedagogů ve výchově jejich dětí.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že rodiče nejsou spokojeni s trávením volného času na elektronických zařízeních potažmo netolismem. Toto je problém, který by neměli rodiče brát jako nějakou normu, ale měli by se mu opravdu věnovat. Měli by podniknout kroky, jak dítě motivovat k jiným činnostem, například za pomoci poznatků z pedagogiky a pomoci pedagogických pracovníků.

V naprostém nepořádku shledávám fakt, že mi děti chodí na hodiny a nezvládnou přeskok přes lavičku, či kotoul. Na celkovou fyzickou zdatnost dětí má vliv spousta faktorů. Na jedné straně stojí úvahy rodičů, že na hodinách tělesné výchovy se nedělají věci jako dříve, hrají se převážně hry a podobně. Hodiny tělesné výchovy mají předepsané vzdělávací pokyny, které je třeba naplňovat. Na straně druhé stojí učitelé, kteří buď rezignovali na motivování dětí k fyzické zdatnosti, nebo jsou často svázáni pouty „vyšší moci“. Mám na mysli situace kdy se rodiče domáhají postihu učitele, za jehož přítomnosti si dítě v hodině tělesné výchovy ublížilo. Z mé praxe tato situace nastává jen občas, avšak bohužel o této skutečnosti slyším

stále častěji. Možným řešením by bylo, kdyby rodiče na sebe převzali občas i povinnosti, kompetence a zodpovědnost za svou výchovu, a ne pouze práva, které mají.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla zaměřena sportovní aktivity ve volném čase žáků a vybrané patologické jevy z pohledu jejich rodičů. Bakalářskou práci mám rozdělenou do dvou základních částí, teoretickou a praktickou část. Celá práce se opírala o odbornou literaturu.

V teoretické části jsem se snažila definovat volný čas, vybrané druhy sociálně patologických jevů a sportovní aktivity, jako formu prevence. V první kapitole jsem se snažila popsat volný čas a jaké faktory ovlivňující utváření volného času. Ve druhé kapitole jsem definovala vybrané sociálně patologické jevy a možné činitele na tento jev. Ve třetí kapitole jsem pohlížela na sport, jako na formu prevence sociálně patologických jevů. Vše za pomoci odborné literatury.

Praktická část byla založena na kvantitativním výzkumu. Tato část se snažila odpovědět na výzkumné cíle a otázky. Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit jakými vybranými sociálně patologickými jevy jsou ohroženi žáci ZŠ. Výsledek ukázal, že nejvíce jsou žáci ohroženi kázeňským opatřením, dále zkušeností s alkoholem a na posledním místě jsou žáci, a především jejich okolí, ohroženi iniciováním šikany. Výsledek zkoumání ukázal, že vybrané sociálně patologické jevy, jako jsou kázeňské opatření, zkušenost s alkoholem a šikana se vyskytly spíše u žáků, kteří intenzivně sportují než u žáků, kteří sportují méně. Tyto výsledky mého výzkumného vzorku je samozřejmě nutné brát na zřetel, ovšem problematiku kázeňského opatření nepovažuji za příliš alarmující. Vysvětlením může být i můj pohled a zkušenost, že kázeňské opatření samozřejmě je udělováno na základě závažného důvodu a někdy jsou důvody vážně závažné, ale občas se z nepřehlednosti situace objeví kázeňské opatření i nespravedlivě. Výsledky struktury volného času poskytly pohled, že děti se věnují rozličným a zajímavým sportovním aktivitám. Díky nahlédnutí do problematiky považuji organizované sportovní aktivity za výhodu pro trávení volného času dětí, čemuž však neodpovídá umístění jízdy na kole na prvním místě ve struktuře trávení volného času respondentů. Z celkového počtu dotazovaných rodičů považuje pouze polovina respondentů sport jako důležitou součást času dětí. Když budeme sportovní aktivity řadit mezi povinnosti žáků, tak je tento výsledek pochopitelný. Z pohledu společnosti, která stále více směřuje k sedavému a fyzicky pohodlnému způsobu života si myslím, že tento pohled bude čím dál více důležitý. Technologický posun nám usnadňuje různé sféry života, avšak neměli bychom tento trend nechat zasahovat do našeho zdraví a měli bychom se věnovat fyzické kondici a duševnímu zdraví. Toto uvádím především z toho důvodu, že velká převaha rodičů není spokojena s časem, který tráví jejich děti na elektronických zařízeních.

Z odpovědí respondentů mého výzkumu je zřetelné, že spokojenost rodičů s trávením volného času je zhruba poloviční. Ovšem s výjimkou již zmíněného času stráveném na telefonech, počítačích, tabletech a dalších podobných zařízeních. V tomto případě jsou rodiče dosti nespokojeni. Na důležitost zastoupení zdravého pohybu bych ráda dávala velký apel. Velkým varováním by měla být především narůstající obezita u jedinců již mladšího školního věku. Jsem zastáncem toho, aby každý člověk bral sport jako prostředek ke kompenzaci důsledků moderního způsobu života a prostředek k socializaci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2. rozšířené a aktualizované vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.
- [2] HÁJEK, Bedřich, HOFABAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- [3] HOFBAUER, Břetislav. Děti mládež a volný čas. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
- [4] CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [5] JANSKA, Petr. a kol. Pedagogika sportu. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova nakladatelství, Karolinum. ISBN 978-80-246-3986-4.
- [6] JEDLIČKA, Richard. Poruchy socializace u dětí a dospívajících. Prevence životních selhání a krizová intervence. Praha: Grada Publishing a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5981-4
- [7] KOLÁŘ, Michal. Bolest šikanování. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-014-3.
- [8] MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X
- [9] MÁČEK, Miloš a RADVANSKÝ, Jiří. Fyziologie a klinické aspekty pohybové aktivity. Praha: Galén, 2011. ISBN 978-80-7262-784-4
- [10] NIELSEN SOBOTKOVÁ, Veronika. Rizikové a antisociální chování v adolescenci. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014. ISBN 978-80-247-9309-2
- [11] PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- [12] PERIČ, Tomáš a DOVALIL, Josef. Sportovní trénink. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-6842-7
- [13] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. Pedagogický slovník. Nové, rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.

- [14] SEKOT, Aleš. Pohybové aktivity pohledem sociologie. Brno: Masarykova univerzita, 2018. ISBN 978-80-210-7919-9-
- [15] VÝROST, Josef, SLAMĚNÍK, Ivan, SOLLÁROVÁ, Eva. Sociální psychologie. Praha: Grada Publishing, a.s. 2019. ISBN 978-80-2998-0.

Elektronické zdroje:

- [1] 561/2004 Sb. Školský zákon. (2005). Zákony pro lidi. Dostupné z: [561/2004 Sb. Školský zákon \(zakonyprolidi.cz\)](https://www.zakonyprolidi.cz)
- [2] Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Zájmové vzdělávání. Dostupné z [Zájmové vzdělávání, MŠMT ČR \(msmt.cz\)](https://www.msmt.cz).
- [3] World Health Organization: WHO. (2020, February 21). Obesity. Dostupné z: [Obesity \(who.int\)](https://www.who.int).
- [4] United Nations. (2006, November 15) Deklarace práv dítěte. Dostupné z: [PRVN NORMY \(osn.cz\)](https://www.osn.cz).

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ZŠ   Základní škola

PC   Počítač

Atd.   A tak dále.

Tj.   To je.

Apod.   A podobně.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1</i>	30
<i>Obrázek 2</i>	31

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1</i>	28
<i>Tabulka 2</i>	29
<i>Tabulka 3</i>	32

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Vážení rodiče,

Jsem studentkou 3. ročníku vysoké školy UTB ve Zlíně a v rámci své bakalářské práce si vám dovoluji předložit následující dotazník. Dotazník bude součástí mého výzkumu, zaměřený na souvislost mezi vlivem sportu na osobnost žáka 2. stupně základní školy a výskytem negativního chování. V rámci mého výzkumu mě zajímá tato problematika i z pohledu rodičů. Proto by mi velice pomohlo, kdybyste si udělali chvíli a vyplnili následující dotazník. Dotazník je naprosto anonymní.

Předem vám děkuji za obětovaný čas.

Pro zjednodušení dotazníku je užit termín „dítě“, pod tímto termínem míníme jak kluky, tak holky. V případě, že máte více než jedno dítě, prosím, vyplnit dotazník vícekrát.

1. Máte dítě, které navštěvuje základní školu ve Zlínském kraji?

1. ano
2. ne

2. Jaké pohlaví je vaše dítě

1. Děvče
2. Chlapec

3. Do které třídy základní školy dítě chodí?

_____

4. Jak sportuje vaše dítě?

1. Pravidelně
2. Rekreačně
3. Vůbec

5. Jak často se vaše dítě věnuje sportování?

1. Párkrát do roka
  2. 1x měsíčně
  3. 3x měsíčně
  4. 1-2 týdně
  5. Vícekrát
- a)

6. Jaký druh sportu vaše dítě vykonává?

_____

7. Jak moc považujete za důležité, aby vaše dítě dělalo nějakou sportovní aktivitu? Zakroužkujte na stupnici, při čemž 10 označuje největší důležitost a 1 nejmenší důležitost.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

8. Přihlásili jste vaše dítě do sportovního kroužku/klubu? Kdo byl iniciátorem

1. Ano, po domluvě s dítětem
2. Ano, já jsem chtěl/a aby chodilo
3. Nepřihlásil/a

9. Dostalo vaše dítě již napomenutí z chování ve škole či snížený stupeň z chování?

1. Třídní důtka
2. Ředitelská důtka
3. 2 z chování
4. 3 z chování
5. Nic, je vzorné 😊

10. Zaznamenal/a jste, že by vaše dítě někdy zkusilo návykové látky? (cigarety, alkohol, drogy)

1. Ano
2. Ne

11. Jestliže jste u vašeho dítěte řešili situaci, kdy užíval návykové látky kolikrát to bylo? (alkohol, cigarety, drogy)

1. Nikdy
2. Jen jednou
3. Do 10-ti případů
4. Vícekrát

12. Tráví vaše dítě věnováním se televizi, telefonu, počítačovým hrám, na sociálních sítích více času, než pokládáte za vhodné z vašeho pohledu? Kolik hodin týdně?

1. Ano, _____
2. Ne

13. Dává vaše dítě přednost trávení volného času venku s kamarády na úkor jeho povinností?

1. Ano

2. Ne
14. Bylo vaše dítě někdy iniciátorem šikany?
1. Ano
  2. Ne
  3. Nevím
15. Hraje vaše dítě počítačové hry, nebo hry na telefonu častěji, než byste si představoval/a? Jestliže ano uveďte kolik hodin týdně?
1. Ano _____
  2. Ne
  3. Nevím jestli hraje
16. Tráví vaše dítě čas s kamarády na hřišti, v přírodě, nebo jiném vhodném místě? Kolikrát týdně?
1. Ano _____
  2. Ne
  3. Nevím